rekonda. Koduõpetaja ametis olid M.-il head võimalused tutvuda Liivi ebatervete sotsiaalsete oludega, eriti talurahva viletsa ainelise ja õigusliku seisundiga. Ka oli noorema aadligeneratsiooni keskel alanud teatav liikumine agraarreformide heaks. Seltskonna tähelepanu köitsid Riias mõned protsessid mõisnikkude asjus, kes olid oma talupoegi julmalt piinanud. Neil mõjustusil loobus M. luuletuste kirjutamisest ja otsustas valgustada Liivimaal valitsevaid väärolusid. Transehe' juures asudes kirjutas ta suures saladuses töö »Die Letten vorzüglich in Liefland am Ende des philosophischen Jahrhunderts«. Et seda vabamini trükki toimetada, siirdus M. 1796. a. Leipzigi, kus teos ilmus sama a. sügisel, äratades kõikjal erakordselt suurt tähelepanu (II täiend. tr. seals. 1800). Ses töös esineb M. kirglikult ja innukalt Liivimaa rõhutud pärisorjade eestkostjana. Noorusliku tule ja temperamendiga ja sügava kõlblise tõsisusega kujutab ta pärisorjuse eitavaid tagajärgi orjastatud kihtide iseloomule ja terve riigi käekäigule. Ta näitab, kuidas rikub pärisorjus inim-iseloomu ja arendab selle pahelisi omadusi — arglikkust, umbusku ja laiskust. Pärisorjade mainitud iseloomu-jooned, milledele orjuse kaitsjad armastavad tugida, olevat ise pärisorjuse tagajärg ja viimase kaotamisega kadumisele pühendatud. Pärisorjus halvavat igasugust riiklikku edu ja takistavat kõiki tarvilikke uuendusi. Kui senised väärnähtused — talurahva ülekoormamine kohustustega ja tema täieline sõltuvus mõisniku omavolist, mille kohta M. esitab rikkalikke näiteid — peaksid edasi kestma, tulevat paratamatult mingi verine katastroof, mis paiskab ühiskonna suurde hädaohtu. Näidates, et senised reformid, eriti 1765. a. otsused, aadli isekuse ja omavoli tõttu ei annud soovitavaid tagajärgi, kutsub M. oma kodumaalasi üles asuma viibimata tõeliste reformide teele. Omalt poolt soovitab ta kõige pealt täpsalt reguleerida mõisniku õigused talupoja isiku ja temalt nõutavate kohustuste suhtes ja järelevalve uute määruste teostamise järgi ülesandeks teha asutisele, kus osa liikmeid mõisnikkude, osa talupoegade hulgast. Talurahva isiklikul vabastamisel soovitab M. toimida järk-järgult. Määratagu 5-aastane tähtaeg, mille möödumisel kõik pärisorjad, kes end selle aja jooksul laitmatult üles pidanud, saavutaksid isikliku vabaduse 30- – 40-taalrilise rahamaksu eest. Samal ajal tuleb talupoegadele kindlustada omandusõigus nende kasutada olevate talude kohta, mis aga edaspidigi peaksid kandma teoorjuse koormust mõisate heaks. Viibimata maksma panna soovitab M. mitmed uuendused, nagu talurahva koormuste kindlaksmääramise, inimeste müügi keelu, talupoegade kaebeõiguse oma härraste vastu jne. Üldiselt on M.-i positiivsete ettepanekute kava üsna mõõdukas ja tagasihoidlik. See M.-i teos, mida läbib õilis eetiline idealism ja sügav ning kartmatu tõearmastus, näitas päevselgelt Baltimaade väikese valitseva kihi ja orjastatud masside vaheliste vahekordade ebaloomulikkust ja võeti aadli konservatiivsete ringkondade poolt suure pahameelega vastu. Töö levitamise raamatukaupluste kaudu ja selle väidete arutamise trükisõnas keelas Liivimaa kuberner ära. v. Fircks'ilt ja v. Taube'lt ilmusid (a. 1803 Leipzigis ja 1804 Halles) vastukirjutised, milledes tunnustati M.-i töö pahatahtlikuks laimuks Balti aadli vastu. Sellest hoolimata loeti seda Baltimail suure innuga. Balti linnakodanluse ja aadli noorema, liberaalsema generatsiooni poolt leidsid M.-i ideed vaimustatud tunnustust. Kuigi M.-it on süüdistatud tõeolude võltsimises ja erapoolikus liialdamises, jätab tema kuulus teos üldiselt olude tõepärase kirjelduse mulje: M. püüab rajada oma süüdistused ainult usaldusväärseile tunnistustele ja hoolimata oma filippikaist valitsevate pahede vastu märgib ära ka mitmed positiivsed nähtused Balti aadli ridades. — 1796. a. sügisel siirdus M. Jeena ülikooli, milles õppis arstiteadust ja humanitaarteadusi. Järgm. a. suvel elas ta Weimaris, lähenes seal Herder'ile ja sõlmis tutvusi Saksa kirjandusilmaga. 1797 a. sügisel läks M. Kopenhaageni Taani rahaministri krahv Schimmelmann'i sekretäriks, kuid pöördus juba sama a. lõpul tagasi Weimari, kuhu jäi kaheks a.-ks. Need ajad on M.-i elus kõige produktiivsem ajajärk, mil ilmub suur osa ta tähtsamaid töid. 1799. a. sügisel siirdus M. Berliini ja tegi kaastööd mitmele ajakirjale peamiselt teatri- ja kirjanduskriitika alal. 1801. a. omandas ta Frankfurdis Ooderi ä. doktorikraadi ja luges sealses ülikoolis esteetika üle. Peagi Berliini pöördunud, hakkas M. avaldama arvustuslikke ülevaateid »Briefe an ein Frauenzimmer über die neuesten Produkte der schönen Litteratur«, milles ta juba iganeva ratsionalistliku klassitsismi seisukohalt võitles modernsemate voolude, eriti Goethe', Schiller'i ja romantikute vastu. Sel puhul tekkinud ägedas sulesõjas lähenes M. Kotzebue'le (vt.). Ta 1803. a. suvel asutatud ajakiri »Ernst und Scherz« liitus sama a. lõpul Kotzebue' ajakirjaga »Der Freimüthige«, mille toimetajana M. omandas laialise kuulsuse ning osutas erakordset ajakirjaniku ja följetonisti andi. M. astus teravasti välja Napoleon I ja Prantsuse orientatsiooni pooldava Reini-liidu vastu, jutlustades rahvamasside relvastamist rahvuslikuks võitluseks Prantsuse